

JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M.
Katedra obchodního práva
PF UK

Posudek k diplomové práci Markéty Skopcové na téma
„Péče řádného hospodáře a důsledky jejího porušení“

Rozsah práce: 67 tiskových stran
Datum odevzdání práce: 10. března 2020

1. Aktuálnost (novost) tématu

Diplomantka zvolila tradiční téma, prakticky vysoce relevantní, jež nicméně neztrácí nic na své aktuálnosti, neboť se s ním stále pojí nespočet výkladových sporů i nejasností. Na aktuálnosti mu přidává průběžný vývoj odborné diskuse, judikatury a v poslední době i právní úpravy (velká novela zákona o obchodních korporacích, jež nabude účinnosti počátkem příštího roku). Je proto potřebné a užitečné téma průběžně zpracovávat.

2. Náročnost tématu (teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování, použité metody)

Téma lze hodnotit jako středně náročné. Váže se k němu dostatek odborných zdrojů, tuzemských i zahraničních. Přípravu na druhé straně ztěžuje průběžný vývoj legislativní i judikatorní. Novelu zákona o obchodních korporacích dosud odborné prameny prakticky nezpracovávají a také mnohá novější rozhodnutí Nejvyššího soudu, o nichž diplomantka v práci pojednává, odborná literatura zatím nereflektuje. Je tudíž zřejmé, že přinejmenším v části matérie se diplomantka musela spolehnout na vlastní rešerše a úvahy. Kvalitní zpracování tématu si navíc žádá dobrou orientaci v otázkách a souvislostech obecně občanskoprávních (kupříkladu pojetí dobré víry či vzdání se práva na náhradu) či procesních (viz úvahy diplomantky nad procedurálními aspekty žaloby na náhradu škody ve prospěch společnosti dle § 213 ObčZ).

3. Kritéria hodnocení práce

A. Splnění cíle práce

Diplomantka si vytkla cíl popsat péči řádného hospodáře, problematiku pokynů do obchodního vedení, pravidlo podnikatelského úsudku a vybrané důsledky, které může mít porušení péče řádného hospodáře. Pokládám jej (vzhledem k rozsahu práce) za mimořádně ambiciózní, když prakticky každý z vymezených okruhů (včetně několika dalších, které diplomantka v práci rozpracovala – například žalobu na doplnění pasiv) by vydal na samostatné dílo. Míra, do jaké diplomantka takto zvolený cíl naplnila, tomu odpovídá. Práce poměrně precizně mapuje výchozí poznatky a dostupnou faktografii, včetně aktuální judikatury. Pověštinou však ulpívá na povrchu a přináší spíše základní přehled a často bohužel i zkratku, která na několika místech hraničí s věcnou nepřesností prezentovaných závěrů.

B. Samostatnost při zpracování tématu

Autenticita předložené práce je evidentní. Nepochybuji o tom, že dílo je výsledkem diplomantčiny samostatné práce.

C. Logická stavba práce

Struktura práce je vystavěna přehledně. Úvod nastiňuje cíle a představuje jednotlivé části diplomantčiny práce, závěr rekapituluje její hlavní zjištění. Vlastní práci diplomantka člení do šesti kapitol, z nichž stěžejní jsou zvláště kapitoly 3, 4 a 5, jejichž předmět tvoří analýza péče řádného hospodáře, a 6, která pojednává o vybraných důsledcích porušení této péče. Rozsah jednotlivých kapitol nicméně dosti kolísá. Zatímco dílčí aspekty povinné péče diplomantka člení do třech zvláštních kapitol (3 až 5), důsledky porušení péče rozebírá v rámci různých podkapitol téže kapitoly 6. Ze systematického hlediska mám pochybnost o řazení kapitoly 6.1.6. (odpovědnost při delegaci), která spíše než o zvláštních aspektech povinnosti k náhradě způsobené škody pojednává o obsahu povinné péče v situaci delegace. Pochybuji rovněž nad přínosem úvodních kapitol 1 (fiduciární povinnost) a 2 (péče řádného hospodáře v proměnách času). Diplomantka v nich nevymezuje nic natolik zásadního, bez čeho by se zbylé kapitoly neobešly. Kdyby je do práce nezařadila, dle mého by jí to spíše prospělo. Nerozumím také výběru důsledků porušení péče, které diplomantka rozebírá v kapitole 6. Pozornost kupříkladu věnuje žalobě na doplnění pasiv a vydání prospěchu za výkon funkce dle velké novely zákona o obchodních korporacích (bohužel opět dosti útržkovitě a povrchně), aniž by se ale jinak věnovala tématu insolvenčních deliktů dle stávající úpravy. Na jiných místech naopak novelu pomíjí, ač by se zmínka o ní v daném kontextu hodila – viz například na str. 10 ve vztahu k judikatuře rozšiřující povinnost péče a důsledky jejího porušení na faktické vedoucí (bývalého jednatele).

D. Práce s literaturou (využití cizojazyčné literatury) včetně citací

Přehled literatury zahrnuje snad všechny stěžejní tuzemské zdroje vážící se k tématu práce z poslední doby a vítám, že i mnohé zahraniční. Oceňuji důslednou reflexi relevantní judikatury Nejvyššího soudu, včetně rozhodnutí zcela nedávných. Příkladná je rovněž diplomantčina práce s použitými zdroji v poznámkovém aparátu. Na několika místech si jen nejsem jist, zda z použitých pramenů diplomantka dovozuje správné, resp. přesné závěry. Dle diplomantky (viz na str. 11) kupříkladu z judikatury, na niž odkazuje, plyne závěr, že po jednateli nelze (obecně) požadovat, aby upřednostnil zájmy společnosti do té míry, že to povede ke vzniku újmy na jeho straně. To pokládám (v takto obecné poloze) za přílišné zjednodušení. Jak judikatura nakládá s případy, v nichž jednatel (či člen jiného voleného orgánu) ve vlastní záležitosti jednal za společnost? Jak výstižně(ji) zobecnit závěr judikatury ohledně obsahu povinné loajality v případech, ve kterých má člen voleného orgánu uzavřenu kupříkladu nájemní smlouvu se společností (třeba v pozici pronajímatele) a pojme úmysl zachovat se jako smluvní strana tak, jak je výhodné pro něj, leč proti zájmům společnosti (například se domoci předčasného skončení nájemního vztahu)?

E. Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)

Hloubka diplomantčiny analýzy kolísá. Vzhledem k širší tématu se práce častěji omezuje na prezentaci stěžejních závěrů, aniž je hlouběji rozpracovává či postihuje všechny aspekty, které by v dané souvislosti zasluhovaly pozornost. Závěry odborné literatury i judikatury k vztahu péče řádného hospodáře a odborné péče v poměrech obchodního zákoníku byly kupříkladu propracovanější, než diplomantka prezentuje v kapitole 2. K povinné loajalitě v situaci samokontraktace viz výše ad D. Zmínku o zájmových střetech a způsobech jejich překonávání ostatně marně hledám i v diplomantčině výkladu k jednotlivým předpokladům pro aplikaci pravidla podnikatelského úsudku. V kapitole 4 (pokyny do obchodního vedení) zase postrádám zmínku o strategickém, resp. koncepčním řízení společnosti. Smí valná hromada (i bez předchozí žádosti) nastolit směr obchodního vedení v popsáném strategickém, resp. koncepčním smyslu? Může tak učinit způsobem, který je pro společnost nevýhodný

(například nařídít postupný útlum investic, nových kontraktů atd.)? Budou takové pokyny závazné? Kdo za ně ponese odpovědnost? Diplomantčiny úvahy v kapitole 6.1.3 (smlouva o vypořádání újmy) pomíjejí diskusi o tom, nakolik lze omezení v § 2898 ObčZ vztáhnout na dohody, jejichž předmětem je existující právo na náhradu škody, a její převažující závěry. Diplomantka v práci sice nastoluje hlavní otázky, jež se pojí s okruhy, které si vytkla v úvodu, poukazuje na názorové rozpory, které ohledně nich panují, a snaží se k nim zaujímat i vlastní postoj. Nežřídká v jejích stanoviscích ale postrádám bližší vysvětlení a přesvědčivou argumentaci. Některým argumentům jsem ostatně plně neporozuměl. To se týká například diplomantčiny závěrů, nakolik se dohoda o vypořádání újmy promítne v rozsahu ručení škůdce za dluhy společnosti dle § 159 odst. 3 ObčZ (na str. 45 a 46 práce). Ocením, jestliže diplomantka své úvahy rozvede či doplní alespoň v průběhu ústní obhajoby.

F. Úprava práce (text, grafy, tabulky)

Formální úroveň práce vyhovuje. Nerozumím jen systému číslování kapitol a podkapitol. Celá řada nadpisů pasáží diplomantčiny práce nemá vlastní číslování. Za zbytečné, ba i nevhodné pokládám plné citace ustanovení právních předpisů (viz například bezmála celá strana práce, pokud jde o § 66 novelizovaného znění zákona o obchodních korporacích na str. 60 a 61).

G. Jazyková a stylistická úroveň

Jazyková úroveň práce má značné rezervy, o čemž svědčí rozsáhlý soubor oprav, který diplomantka dodatečně předložila a který stejně nepostihuje všechny chyby, jež jsem v práci zaznamenal, zvláště v psaní interpunkce.

4. Případná další vyjádření k práci

V práci jsem narazil na řadu věcných nepřesností či nesprávností. Mnohé mohou být důsledkem přílišné zkratky, které se diplomantka dopouští ve snaze co nejstručněji zobecnit řešení otázek, jež jsou jinak výrazně složitější a takovou míru zobecnění nepřipouštějí. Na str. 9 pojednává o předsedovi společenství vlastníků jednotek. Na str. 10 hodnotí (obecně) jako přípustné, aby účastníci smluvně modifikovali předepsaný standard péče. Na str. 14 charakterizuje stakeholder přístup povinností „respektovat zájmy zaměstnanců, dodavatelů i dalších osob, jejichž zájmy jsou svázány se společností nebo mají veřejný charakter.“ Na str. 21 lze číst, že případná nečinnost člena statutárního orgánu by mohla založit jeho solidární odpovědnost za způsobenou újmu. Domnívá se diplomantka, že tento závěr by platil, i kdyby člen orgánu hlasoval proti rozhodnutí svého orgánu, které pokládá za nevýhodné pro společnost, byl však přehlasován? Na téže straně diplomantka uvádí, že o udělení pokynu bude rozhodováno „na valné hromadě, eventuálně per rollam“. Rozhodování per rollam tedy není rozhodováním „na valné hromadě“? Jen o něco níže tvrdí, že návrh usnesení „musí být přílohou pozvánky na valnou hromadu“. Mohl by ale být vtělen přímo do pozvánky? Na str. 34 diplomantka ztotožňuje posuzování dobré víry se „subjektivními představami“ povinných osob. Jaké pojetí dobré víry se však ustáleně prosazuje v obecném právu občanském, a to i v poměrech nového práva? Diplomantčiny závěry k ediční povinnosti a důsledkům jejího nesplnění pro převrácení důkazního břemene na str. 36 a 37 pomíjejí, že rozhodnutí Nejvyššího soudu, které v práci analyzuje, se pojí ještě s poměry starého práva, které vrácení důkazního břemene zpět žalobci neumožňovalo, Nejvyššímu soudu tak logicky nezbylo, než hledat jiné cesty ke spravedlivému řešení nastalé důkazní situace. Na str. 44 diplomantka zmiňuje požadavek „2/3 hlasů většiny společníků“. Na str. 47 a 48 si nejsem jist, proč by soud nemohl povinnost k náhradě „reflexní“ škody uložit ve prospěch společnosti právě na základě výslovné zmínky v § 213 ObčZ. Jaký je předobraz tohoto pravidla? Jak se s podobnou otázkou vypořádal Spolkový soudní dvůr v Německu? Na str. 62 diplomantka pojednává o

„navrhované dikci“ novelty. Uvítám, jestliže diplomantka uváděná tvrzení upřesní či uvede na pravou míru alespoň v průběhu ústní obhajoby.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Viz výše ad 3.D. a E. a 4.

6. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě a navržený klasifikační stupeň

Vzdor uváděným nedostatkům práci hodnotím jako způsobilou obhajoby. Výsledné hodnocení ponechávám závislým na průběhu této obhajoby, předběžně nicméně práci (s poukazem na tyto nedostatky) navrhuji hodnotit stupněm velmi dobře či dobře.

V Praze dne 26. dubna 2020

JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M.